

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И УПРАВЛЕНИЕТО НА ФИНАНСОВОТО ДОКЛАДВАНЕ – ОБОБЩЕН ПОЛОЖИТЕЛЕН ОПИТ

Диан Василев Димитров

ANALYSIS OF THE STATE OF THE ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF FINANCIAL REPORTING – SUMMARY OF THE POSITIVE EXPERIENCE

Dian Vasilev Dimitrov

Анотация: Докладът има за цел да разгледа добри практики и положителен опит в световен мащаб по отношение на състоянието на организацията и управлението на финансовото докладване. Разгледани са конкретни решения в различни страни, въвели автоматизирани механизми за финансови докладване.

Ключови думи: финансово докладване, положителен опит, организация и управление

Annotation: The report aims in reviewing best practices and positive international experience concerning the state of the organization and management of financial reporting. Subject of the review are certain solution in different countries where the automated financial reporting is implemented.

Keywords: financial reporting, best practices, organization and management

I. Увод

Докладът представя резултатите от направен анализ на състоянието на организацията на управлението на финансовото докладване в различни организации, а именно: Националната банка на Белгия, Токийската фондова борса, FFIEC (банковата регулация в САЩ), Държавната съкровищница на Бразилия и HMRC (финансовото докладване на фирмите в Обединеното кралство). Избраните примери осигуряват максимално добро покритие по отношение на географското разпределение и пример за мащаба на организациите и групите заинтересовани страни.

Направеният анализ недвусмислено демонстрира положителния опит в страните, където процесът на финансово докладване е (изцяло) автоматизиран и дигитализиран.

Във всички разгледани примери положителния опит се дължи на имплементиране на решение, базирано на XBRL, като наложил се стандарт за език за финансово докладване.

II. Същинска част

Разгледаните примери демонстрират ползите в организацията и управлението на финансовото докладване, когато същото бъде дигитализирано и замени модела на ръчна обработка и събиране на финансова информация.

Националната банка на Белгия

Националната банка на Белгия (НББ) е основана през 1850 година. Към днешна дата изпълнява следните основни дейности и функции: (1) Изпълнява монетарната политика на еврозоната (под координацията на ЕЦБ и в синхрон с дейността на останалите централни банки от еврозоната) – от 1 януари 1999 година; (2) Печата банкноти и отговаря за сеченето на монети (понастоящем евро) – от 1851 година; (3) Събира и обработва финансова информация – НББ има основна роля в събирането, компилирането, анализа и разпространението на финансова информация, както на територията на страната, така и в рамките на ЕС, а също така и глобално. НББ има задължението на събира и обработва финансовите отчети и друга информация не само на банките, които оперират на територията на страната, но и на всички фирми, като тези задължения включват и изготвянето на съответните статистически справки и отчети на база подадената информация. НББ публикува макро и микроикономически анализи и се явява икономически консултант за множество държавни структури. Допълнително НББ поддържа централен кредитен регистър за всички кредити над 25 000 (двадесет и пет хиляди) EUR, както и централен регистър на всички ипотекни и особени залози; (4) Осъществява финансов надзор над банковата система в страната; (5) Изпълнява ролята на държавен касиер – всички приходи и разходи на държавните учреждения се извършват през сметки в НББ; (6) Отговаря за управлението на Националния фонд за ценни книжа; и (7) Предоставя редица услуги за банковия сектор в страната (вкл. поддържа сетълмънт системите).

Към 2007 година броят на стопанските субекти, които имат задължението да се отчетат пред НББ е бил над 295 000 (двеста деветдесет и пет хиляди). 85% от тях са предавали отчетите си в електронен вид, като е липсвал единен стандарт за изготвянето им. Останалите 15% са подавали отчетите си на хартия. През 2007 година фирмите в Белгия са можели да изготвят отчети или по националните стандарти за финансово отчитане или по МСФО, което е пораждало нехомогенност на постъпващата информация.

От 2008 година докладването в дигитален формат е задължително за големите компании и дружествата от публичен интерес. Проектът е разширен и възприет от борсовия регулатор, като от 2012 година борсовите дружества докладват единствено в дигитален формат.

За да изпълни поставените цели за дигитализация на финансовото докладване НББ въвежда две добри практики, които се оказват ключови за успеха на проекта: (1) Създаване на общи работни групи от счетоводители, финансисти и софтуерни разработчици, вместо стандартния подход всеки да работи отделно в своята сфера (понастоящем НББ поддържа три работни групи – Таксономия на годишните отчети, Приемане на таксономии за публични цели и Комуникация); и (2) Предоставяне на онлайн платформа, която позволява на компаниите да подават отчетите си в дигитален формат без да посещават офиси на банката. Допълнително са въведени облекчения в таксите за компаниите, които подават отчетите си в този вид.

Токийска фондова борса (ТФБ)

Токийската фондова борса (ТФБ) е основана през 15 май 1878 година. Активността на борсата в периода 1983-1990 г. я превръща в най-голямата фондова борса в света, която отчита 60% от цялата световна пазарна капитализация. През 2012 година ТФБ се обединява с Фондовата борса на Осака, за да формират Японската обменна

група (JPX¹). Към днешна дата ТФБ е четвъртата най-голяма борса в света по обща пазарна капитализация на предлаганите компании и най-голямата борса в Азия. Към април 2015 г. на ТФБ се предлагат акциите (и други инструменти) на 2 292 (две хиляди двеста деветдесет и две) компании с обща пазарна капитализация от 4,09 трил. USD.

Предвид огромните търгувани обеми през 1998 година ТФБ въвежда специализирана информационна система – т.нар. TDnet – Система за навременно оповестяване. Преди въвеждането на TDnet обемна на данни е бил предимно на хартия, което е водело до множество грешки и забавяния.

През 1999 година са приети първите официални правила за навременно електронно оповестяване на информацията, като през същата година е изградена национална инфраструктура, така че към системата се включват и борсите в Нагоя, Фукуока и Сапоро. През 2000 година регистрацията в системата се извършва онлайн, като към нея се присъединява и JASDAQ (борсата в Осака).

При първичното публично предлагане на акции на рекламния гигант Денцу (с капитал към 31 декември 2015 г. над 680 млн. USD) през декември 2001 година, системата допуска трейдър да продаде 610 000 акции на компанията по 1 JPY всяка, вместо желаните от него 1 акция за 610 000 JPY, от което инвестиционната банка губи 71 млн. GBP.

През 2003 година ТФБ пуска втората версия на TDnet, която поддържа относително примитивна версия на дигитално финансово докладване. Междувременно, въведената специализирана информационна система показва определени дефекти, като поради програмни грешки по вина на разработчика Фуджитсу, на 1 ноември 2005 година борсата работи само 90 минути, след което търговията за деня е прекратена, за да се разрешат възникналите проблеми. Същата година на 8 декември при първичното публично предлагане на J-Com служител на Мизухо Секюритиз погрешка продава 600 000 акции на компанията за 1 JPY, вместо 1 за 600 000 JPY, като загубата възлиза на 347 млн. USD. На 11 декември 2005 ТФБ признава, че грешката е в нейната система и изпълнителния директор, заедно с още двама представители на изпълнителното ръководство напускат. На 17 януари 2006 година ТФБ затваря по-рано, тъй като при резкия спад на индекса Nikkei заради скандала с Livedoog заявките за продажба на ценни книжа са надхвърлили изчислителния капацитет на информационната система (който тогава е бил около 4,5 милиона заявки дневно).

В резултат на научените уроци през 2008 година се появява третата версия на TDnet, която поддържа изцяло автоматизирано дигитално финансово докладване (от 2011 година се поддържа пълна автоматизация на докладването по МСФО). През 2015 година е стартирана четвъртата версия на системата, в която на база правилата за работа на ТФБ всички компании, чиито ценни книжа се предлагат на борсата трябва да докладват определена информация в дигитален вид (финансова информация, корпоративна стратегия и оперативни данни) през TDnet. Функционалността, която системата предлага е: (1) Изцяло онлайн подаване на информацията от търгованите компании към борсата; (2) Автоматично подаване на дигитална финансова информация от борсата към специализирани медии и широката общественост; (3) Съгласно правилата на борсата всяка финансова информация, която може да има значим ефект върху поведението на инвеститорите се докладва незабавно.

За да изпълни поставените цели Токийската борса въвежда няколко добри практики, които се оказват ключови за успеха на проекта. Сред тях са: (1) Машабна ин-

¹ Japanese Exchange Group

формационна кампания за ползите от въвеждането на дигиталното финансово докладване; (2) Дефиниране на малка пилотна група, за която да бъде реализиран проекта (при всяко въвеждане на нова функционалност или версия на TDet); (3) Публикуване на информацията в дигитален формат с цел окуражаване на компаниите и инвеститорите да стартират активна употреба на стандарта.

FFIEC (Банковата регулация в САЩ)

Федералния съвет за контрол на финансовите институции (FFIEC²) е основан на 10 март 1979 г. по силата на Глава 10 от Закона за контрол на финансовите институции и лихвените нива³ (от 1978 година). Съветът е официален междуведомствен орган, чиято цел е да създава и съблюдава спазването на общи принципи, стандарти и формати на докладване за целите на федералния контрол върху финансовите институции.

Всяка от агенциите, съставлящи FFIEC изисква докладване на финансова информация на редовна база (най-дългия период на докладване е тримесечен). Преди въвеждане на дигиталното докладване всяка от тези агенции е изисквала докладване в различен формат, което е коствало на докладващите банки и на FFIEC значителни усилия по събиране и форматиране на информацията. Поради високата сложност на изискваната информация и трудностите при изготвянето на съответните доклади, забавянния от 75 до 80 дни не са се считали за необичайни. Валидирането на подадените данни от страна на FFIEC е бил изключително труден процес, често отнемащ месеци. По отношение на верността на информацията 70% от подаваните доклади са съдържали някакви грешки при изчисленията. По отношение на качеството на подаваната информация (съответствие с регулаторните изисквания) 40% от докладите не са отговаряли на стандартите за качество.

През октомври 2005 година FFIEC стартира проект за имплементиране на дигитализация в процеса на стандартното тримесечно докладване. От 2008 подаването на тримесечните доклади дигитален формат е задължително. С въвеждането на този тип докладване се постигат следните резултати: (1) Качеството на подаваните доклади се увеличава неимоверно, като процента на докладите с математически грешки е 0% (70% преди въвеждането), а процента на докладите с качество, което не отговаря на изискванията е 5% (40% преди въвеждането); (2) Процесът по изготвяне и обработка на докладите се съкращава значително до порядъка на няколко часа (при повече от 3 дни преди въвеждането); (3) Производителността на финансовите анализатори се увеличава повече от два пъти, като към момента един анализатор може да обработва данните от 500-600 банки (при 250-300 преди въвеждането); (4) Подобен е процеса на одит и контрол по отношение на наличност на информация и време за предоставянето ѝ.

За да изпълни поставените цели FFIEC въвеждат няколко добри практики, които се оказват ключови за успеха на проекта. Сред тях са: (1) Открит подход, базиран на колективно участие на всички заинтересовани страни; (2) Финансиране и методическа помощ за софтуерните производители, които разработват системите за счетоводна и финансова отчетност на банките; (3) Създаване на работна група за директен контакт с работните групи на XBRL International; и (4) Публично обсъждане на таксономията и другите компоненти на проекта.

² Federal Financial Institutions Examination Council (<http://www.ffiec.gov>)

³ Public Law 95-630, Financial Institutions Regulatory and Interest Rate Control Act of 1978 (FIRA)

HMRC (Финансовото докладване на фирмите в Обединеното кралство)

Приходите и митниците на Нейно Величество (HMRC⁴) е структура в рамките на правителството на Обединеното кралство, която е ангажирана със събирането на данъците и акцизите от фирми и физически лица, плащането на някои видове държавна помощ и администрирането контрола върху определени регулаторни режими, вкл. определянето на минималната работна заплата.

Още преди създаване на приходната администрация са видни проблемите, които възникват при невъзможността за структурирано, дигитално, финансово докладване, особено при обем от над 1,9 милиона фирми, които освен финансовите си отчети, подават и информация за доходите на служителите си на месечна база. За да преодолее тези затруднения HMRC въвежда структурирано дигитално финансово докладване, базирано на езика XBRL, което към днешна дата е задължително за всички компании и единствения възможен начин за подаване на информация (този тип докладване е задължително от април 2011 година).

Успехът и приемането от страна на фирмите на дигиталното финансово докладване е видно и от факта, че Търговският регистър на Обединеното кралство от 2005 година приема отчетите на фирмите в стандартизиран дигитален формат, като подаването им в този формат е доброволно. Към 2013 г. над 70% от фирмите подават задължителната информация в дигитализиран формат (на доброволен принцип по отношение на използвания формат).

Самата администрация оценя, че успеха на въвеждане на тази форма на докладване се дължи на две основни причини: (1) Използването на „Вграден (Inline) XBRL - iXBRL“ – при този формат информацията остава във вид, читаем за човека и може да бъде възпроизведена визуално от стандартен интернет браузър, като информацията, необходима на програмното осигуряване, за да разчете данните коректно е скрита от потребителите. По този начин данните във вид, в който могат да бъдат автоматизирано обработени са интегрирани в стандартен читаем файлов формат; и (2) Иновативният дизайн на таксономията – таксономията е „речникът“ на дигиталното предаване на информация, който прави данните „четими“ и „разбираеми“ за компютърните програми, които работят с тях. Нейният дизайн е от критично значение за обхвата, ефективността и ефикасността на дигиталното предаване на данни. Използваната от HMRC таксономия позволява редица от техники, с които могат да бъдат дигитално предавани и обработвани данни, които не са стандартни, а индивидуални са за конкретна компания.

Държавната съкровищница на Бразилия

Държавната съкровищница на Бразилия⁵ е създадена на 10 март 1986 година. Със създаването на Държавната съкровищница на Бразилия, през януари 1987 се въвежда единна информационна система за публичните финанси – Интегрирана система на финансовата администрация на федералното правителство (SAIFI), която към датата на стартирането си има 34 000 потребителя.

Към декември 2013 г. държавното устройство на Бразилия се състои от централна администрация, един федерален район, 26 щата и 5 570 общини. Всяка от тези администрации има свой сметкоплан и води счетоводството си самостоятелно. Само част, но не всички, бюджетни кодове са стандартизирани за страната. Всяка от администрациите докладва на Държавната съкровищница в различен формат, на хартия

⁴ Her Majesty Revenue and Customs

⁵ Tesouro Nacional (<http://www3.tesouro.gov.br>)

или статично на файл (файлове), подадени през специална информационна система – SISTN, като в последствие тези доклади се обработват и консолидират, в голямата си част ръчно с използването на програми за работа с електронни таблици. Този процес протича при слаба автоматизация (само част от дейностите са автоматизирани в SAIFI и SISTN), ангажира голям брой служители и е съпроводен с множество грешки и непълноти в информацията. Допълнително възможностите на SAIFI са силно ограничени, предвид факта, че концепцията на системата е на почти 30 години, а SISTN е система насочена най-вече към събиране на данни, но не и към тяхната обработка и консолидация.

През 2008 година правителството прави важна стъпка към унифициране на публичните финанси с приемането на единни Указания за счетоводството в публичния сектор. Приет е и единен сметкоплан, който е публикуван през 2009 година. Указанията за счетоводство в публичния сектор и общия сметкоплан са задължителни за прилагане от всички администрации от декември 2014 г. През 2010 година започва ежегодното публикуване на Национален баланс на публичния сектор, който по същество представлява финансов отчет на държавно ниво, както и на ниво щат и община.

За да преодолее описаните проблеми и да улесни имплементирането на приетите единни решения през 2012 година, правителството на Бразилия стартира проекта SICOFI. Целта на този проект е събирането на данни за целите на изготвянето на годишния Национален баланс на публичния сектор, както и за попълване на финансово-счетоводната информацията за всяка публична администрация в Бразилия (т.нар. FINBRA), базирани на езика XBRL.

Въвеждането на SICOFI ще доведе до: (1) пълна автоматизация на обработката на информацията (нулеви грешки при валидация и изчисления и възможност за имплементиране на допълнителни контроли върху качеството на информацията); (2) единен формат на докладване и отчетност за всички организации в публичния сектор; и (3) съкратено време за подаване и обработка на информацията.

III. Изводи

Във всички разгледани организации, където е извършен процес по дигитализация и автоматизация на финансовото докладване резултатите са изключително обещаващи и добре приети от заинтересованите страни.

Основен подход за дигитализацията на финансовото докладване е възприемането на езика XBRL. Решенията за автоматизирано докладване могат да работят както в малки мащаби, така и в огромни такива (със стотици хиляди потребители).

В случаите, когато липсва автоматизация на финансовото докладване са налице редица проблеми, чието финансово отражение може да бъде стотици милиони левове.

Литература:

1. Arndt, H.-K., Isenmann, R., Brosowski, J., Thiessen, I., & Marx-Gomez, J. (2006). Sustainability Reporting Using the eXtensible Business Reporting Language (XBRL)
2. Bonsón, E., Cortijo, V., Escobar, T., & Flores, F. (2009). Implementing XBRL Successfully by Mandate and Voluntary
3. Bruno Fabrício Ferreira da Rocha, Manager of Government Finance Statistics, „The SICONFI Project in Brazil”, 28th World Continuous Auditing & Reporting Symposium (9 Nov 2013)
4. Burnss, T. G. Stulker, The Management of Innovation, London, 1961
5. Company Reporting in the UK – an XBRL Success Story, White paper 2015
6. Garbellotto G., Simões B., Nascimento L., Driving efficiency and transparency in government reporting with XBRL global ledger, May 2015